

Læreplan i vg3 filigransølvsmedfaget

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 15.juni 2021 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2022

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Vg3 filigransølvsmefaget handler om håndverksproduksjon av håndlagde filigransarbeider. Gjennom å gjøre praktisk arbeid med tradisjonelle filigransteknikker i nyproduksjon og reparasjoner utvikler lærlingene kunnskap om materialer og stilarter i håndverket. Faget skal utvikle yrkesutøvere som kan dekke behovet for tradisjonelt filigransarbeid, reparasjoner, rekonstruksjoner og restaurering av gamle gjenstander til et bredt spekter av private og offentlige kunder.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Vg3 filigransølvsmefaget skal ruste lærlingene til å utvikle produkter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Lærlingene skal oppleve mestring og finne sin egen faglige identitet gjennom å utvikle håndlag og reflektere over håndverksutførelsen i arbeid med filigransprodukter. Faget viderefører tradisjonell håndverkskunnskap og tar vare på ressurser for framtiden. Videre bidrar faget til å skape respekt og forståelse for kultur- og naturarv, og på dette grunnlaget kan nye løsninger utvikles. Faget skal også bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle faget og et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Håndverksferdigheter og tradisjon

Kjerneelementet håndverksferdigheter og tradisjon handler om å håndlage søljer, smykker og gjenstander av bearbeidet tråd og kuler i gull eller sølv. Det innebærer å være nøyaktig, ha formsans og kunne velge ulike håndverksteknikker. Tradisjon i filigransølvsmefaget handler om å ivareta og videreføre håndverket i norsk og samisk draktsølv. Videre handler det om å være etisk og estetisk bevisst og å forstå fagets historie og særpreg.

Materialkunnskap og produktutvikling

Kjerneelementet materialkunnskap og produktutvikling handler om å kjenne til og bruke ulike materialer og metaller og om deres egenskaper og formbarhet. Videre handler det om å kjenne til hvordan metaller reagerer i møte med varme under gløding og lodding. Det handler også om å vurdere og utføre reparasjoner av gamle arbeider. Produktutvikling i filigransølvsmefaget handler om å formgi og utvikle nye arbeider fra idé til ferdig produkt.

Helse, miljø og sikkerhet

Kjerneelementet helse, miljø og sikkerhet handler om ergonomiske arbeidsstillinger og trygge arbeidsrutiner og bruk av verneutstyr, datablad og bruksanvisninger som en integrert del av alt verkstedarbeid.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg3 filigransølvsmedfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle håndlag, gode arbeidsrutiner og evne til problemløsning og om å utvikle identitet og ta ansvarlige valg i eget liv og i skapende arbeid. Det handler også om hvordan man kan gi uttrykk for egne opplevelser, tanker og meninger i samarbeid med andre og i arbeidet med oppgaver innenfor filigransølvsmedfaget.

Bærekraftig utvikling

I vg3 filigransølvsmedfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å produsere holdbare produkter der vedlikehold, gjenbruk og reparasjon er mulig, og å videreutvikle og skape nye filigransprodukter med god og varig kvalitet. Filigransølvsmedfaget handler også om å være en del av arbeidet med å sikre lokal, nasjonal og internasjonal kulturarv. Videre handler faget om å reflektere rundt valg og utnyttelse av materialer, produksjonsmetoder, verktøy og maskiner i en etisk og bærekraftig produksjon og om hvordan dette kan påvirke utslipp og miljøavtrykk.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg3 filigransølvsmedfaget innebærer å lytte til og gi respons i spontan og forberedt samtale. Det innebærer også å bruke fagspråk i kommunikasjon med kunder, leverandører, kolleger og andre samarbeidspartnere og å tilpasse kommunikasjonen til mottaker og formål. Lærlingene utvikler muntlige ferdigheter når de drøfter, reflekterer og presenterer produkter og metoder alene og i fellesskap.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i vg3 filigransølvsmedfaget innebærer å bruke fagspråk til å utforme tekster tilpasset mottaker og formål. Det innebærer også å lage arbeidsbeskrivelser og å presentere og dokumentere arbeidsprosesser gjennom tekst og visualiseringer til kunder, kolleger, leverandører og andre samarbeidspartnere. Videre innebærer det å utforske og reflektere over

faglige emner og problemstillinger, bygge opp argumentasjon og revidere egne tekster.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg3 filigransølvsmedfaget innebærer å finne og vurdere informasjon i faglitteratur, ulike tekster, arbeidsbeskrivelser, tegninger, bilder og illustrasjoner. Det innebærer også å sammenligne, tolke informasjon og trekke faglige slutninger ut fra kjent og ukjent fagstoff. Videre innebærer det å bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg3 filigransølvsmedfaget innebærer å beregne vekt, volum, dimensjoner, mengde, størrelser, vinkler, styrkeforhold, konstruere og rekonstruere former. Det innebærer også å gjøre økonomiske beregninger i forbindelse med pristilbud. Videre innebærer det å hente ut, beskrive og tolke informasjon fra et tallmateriale. Det innebærer å bruke og bearbeide informasjonen for å forstå og vise sammenhenger og å sammenligne og presentere resultater på ulike måter.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg3 filigransølvsmedfaget innebærer å bruke digitale ressurser til å innhente informasjon og å kommunisere og presentere eget arbeid. Digitale ferdigheter innebærer videre å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, være kildekritisk og vise til kilder. Det innebærer også å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering vg3 filigransølvsmedfaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid
- lage skisser, arbeidstegninger og konstruere ulike arbeider for hånd og ved bruk av digitale verktøy og bruke disse i eget arbeid
- utforske og bruke ulike håndverksteknikker i filigran og gjøre rede for hvordan ulike teknikker brukes til å bearbeide ulike metaller
- velge og bearbeide sølvtråder i ulike dimensjoner og gehalt til kruser, tvinnede tråder, fiskebeinstråd, kunsttråd og andre spesialtråder

- gjøre rede for hva gløding gjør med metaller, og anvende denne kunnskapen i eget arbeid
- forberede og gjennomføre store loddinger og velge slaglodd for loddningene med hensyn til den påstemplede gehalten
- velge og bruke ulike graveringsstikler til graving av torn og kanter og stikking av demanter og gjøre rede for hvordan ulike valg påvirker ønsket uttrykk og resultat
- sage, file, kupe og smi og gjøre rede for hvordan presisjon og nøyaktighet påvirker ønsket resultat
- velge og utføre ulike overflatebehandlinger av filigransprodukter og gjøre rede for hvordan ulike valg påvirker ønsket resultat og uttrykk
- gjøre rede for hvordan ulike materialer, teknikker og behandlinger påvirker kvalitet og holdbarhet, og anvende denne kunnskapen i eget arbeid
- vurdere behov for reparasjon, gjenbruk og rekonstruksjon av filigransprodukter
- lage, anvende og vedlikeholde verktøy og maskiner til bruk i filigransølvsmefaget og i henhold til gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet
- undersøke tradisjoner og kulturelt særpreg innenfor filigransarbeid og anvende kunnskap om dette i eget arbeid med produktutvikling, reparasjon og rekonstruksjon av filigransprodukter
- gjøre rede for gjeldende lovverk om opphavsrett og markedsføring og følge dette i eget arbeid
- beregne tid og pris på egne produkter og tjenester og vurdere sammenhengen mellom materialvalg, produktivitet og lønnsomhet
- vurdere miljøeffekter for bruk og valg av materialer og gjøre rede for hvordan kildesortere og håndtere avfall etter gjeldende regelverk
- anvende og tilpasse ulike kommunikasjonsformer rettet mot kunder, kolleger og andre samarbeidspartnere
- finne informasjon for å drøfte faglige spørsmål og problemstillinger og bruke kildene på en måte som lar seg etterprøve
- velge og bruke hensiktsmessige ergonomiske arbeidsstillinger i arbeidet på arbeidsplassen og følge gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet
- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet i faget, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i vg3 filigransølvsmefaget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget.

Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i vg3 filigransølvsmefaget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Før svenneprøven må alle som ikke har fulgt normalt opplæringsløp, ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i vg3 filigransølvsmefaget skal avsluttes med en svenneprøve. Alle skal opp til svenneprøven, som skal gjennomføres over minst fem virkedager.